

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

M megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
fél évre . . . 2 frt,
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr
nyilttér sora 15 kr.

Programm és beszámolás.]

Öntudatos haladás a viszonyokhoz mért helyes program nélkül nem lehetséges. Az oly haladás, mely ide-oda kapkodva, jól megfontolt rendszer nélkül ma egyik, holnap másik czél felé irányulva történik, azt eredményezi, hogy tömérédek munka, idő, pénz fecsérlődik el s felesleges erőt pazarlunk hiábavalóságokra. Ez igazság egyaránt áll egyesekre és testületekre, városok és országok kormányzatára.

Már többször kifejeztük azon nézetünket, hogy vármegyénkben bizonyos községeknek, városoknak tömörülési, jegecedési pontul kell szolgálniok. Egy körjegyzői, szolgabírói, vármegyei székhely, a rendezett tanácsú városok mind központul szolgálhatnak illető vidékük részére, s ennek megfelelően kell, hogy megszerezzék mindamaz előnyöket, melyek a környezetükben lévő községek részint anyagi jövedelmeik, részint intelligencia hiányában kifejtteni nem bírnak. Igen természetesen egy körjegyzői székhelytől kevesebbet várunk, mint egy szolgabírói székhelytől s a vármegye központjától többet, mint amattól, mert megvan mindeniknek a maga fokozatos fejlődési proecessusa.

Abrudbányát kivéve, melynek anyagi viszonyai kedvezőtlenek, örömmel látjuk Nagyenyed, Gyulafehérvár és Vizakna fejlődését és azt, hogy a fejlődés lehetővé tétele végett áldozatoktól sem riadtak vissza. E téren eddig kétségtelenül Gyulafehérvár az elsőség, melynek képvisellete készséggel szavazott meg pótdátot is, csak hogy intézményeinek fennállása biztosítva, újaknak alkotása lehetővé téve, a város, rendezése, külső csinosodása folytatható legyen. Ovodája, ipariskolája, kórháza mellé most polgári iskolát tervez s nincs

kétségünk, hogy e szükséges intézmény meg is lesz teremtve. Ha a püspökség s a káptalan részéről nagyobb támogatásban részesülne a város, mely eddig az állam részéről sem számíthatott különösebb kedvezményekre. — a fejlődés talán szembetűnőbb volna s erre magyar állami szemszempontból kiváló szükség is van.

A városok között Nagyenyed áll aránylag legkedvezőbb anyagi helyzetben s e várostól, mint a megye központjától lehet követelni aránylag legtöbbet. Igaz, hogy a forradalom alatt teljesen tönkre jutott; de így járt Abrudbánya is. Igaz, hogy előbb sok és számos sebet kellett begyógyítani, majd erőt gyűjteni, hogy tevékenységhez, alkotáshoz fogjon; sőt az is igaz, hogy vagyoni ügyei még teljesen rendezve s lehető jövedelmi forrásai kellően megnyitva nincsenek. De ime: új tisztviselő kara s részben új képvisellete van. Szükségét látjuk az eredményes munkának, cselekvésnek, újabb alkotásoknak; bizonyára ők is ebben a véleményben vannak. Ott vannak részben rendezetlen utcái és terei, rozsz kövezete, szalmás házai, hiányos fasorai, rozsvízű kutjai, — kellő személyzettel nem bíró rendőrsége, fejlesztésre váró népoktatásügye, árva ovodája, — ott van gazdasága, mely talán célszerűbben is volna kezelhető, mind oly dolgok, melyekre vonatkozólag részben cselekvési és rendezési programot, részben felvilágosító tájékoztatást szívesen elvár a közönség, hogy megbírálhassa, vajjon helyes irányban és megfelelő terjedelemben indult-e meg a munka, mely jobb és szebb jövőnek vessze meg alapját.

Azt is szükségesnek s helyén valónak tartjuk, hogy más városok, pl. Gyulafehérvár példájára hű, részletes nyomtatott jelentés tétessék a tanács

által a lefolyt év munkája irányáról, eredményéről, a közigazgatás menetéről, a városi vagyon s alapítványok állásáról. Ha egy iskola, takarékpénztár, kaszinó s más egyesület évi működésének befejeztek részletesen beszámol. — még inkább elvárható ez a polgármestertől és a tanácsától, melynek gondjaira a polgárságnak oly sok és fontos érdekei vannak bízva. Egy város fejlődését úgy lehet legjobban biztosítani, ha valamennyi polgárának érdeklődését, képességeit mért közreműködését állandóan felbírjuk költeni. ha minden okosan gondolkodó polgár ismeri város anyagi helyzetét, jövedelmeit, ha helyes irányban fel van világosítva azon czélokról, amelyek felé törekedni kell s azon eszközökről, melyekkel elérni lehet; és ha a multban kifejtett munkálkodás eredményeit taullságképpen megbírálhajta s jó, vagy rozsz volta felett magának kellő fogalmakat szerezhet, — több buzgalommal törekszik a nemes versenyben elérni ama városokat, melyek a korral való haladás iránti fogékonyságot nem csak szóval, hanem tettekkel szokták bizonyítani.

Jó munka programot, ezen programnak buzgó tevékenységgel való beváltását s a munkálkodásról pontos beszámolást óhajtunk és várunk jövőre minden várostól s első sorban Nagyenyed polgármesterétől és érdemes tanácsától.

Egy pár szó a családi nevelésről.

Ecsépelet, elavult tárgyak tűnik fel első tekintetre melyről egy pár szót kívánok szólni. De ha e gondolom, hogy éppen a nevelés az tárgy, mely leginkább megkívánja, hogy különböző nézetű emberektől más és más szempontok szerint dolgoztassuk fel s ha figyelembe veszem, hogy a nevelés szélesebb értelemben minden tárgyak közt egyike a legkimeríthetetlenebbeknek: akkor

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)
Szilágyi Farkastól.
(Folytatás.)

Nem tudom, kivolt-e abban határozottan fejezve, hogy a többi fegyveres csapatokkal együtt a nemzetőrség is hadja el Enyedet s vonuljon Tordán keresztül Kolozsvár irányába.

Fel kell tennem, hogy a rendelet ily értelemben szolott, másként az enyedi nemzetőr csapat nem ösmerte volna kötelességének erősen fenyegetett tűzhelye mellől elvonulni s azt teljesen védtelenül hagyni hátra.

Ha a rendelet világos és határozott volt, azon esetben br. Kemény főispán nem hibás.

Neki mint főispánnak nem volt szabad egy félre érthetetlen, egy határozott katonai parancs végrehajtását a haza legválságosabb viszonyai között megakadályozni.

Ellenben ha a nov. 8-án Enyedre érkezett rendeletből nem lehetett világosan kiolvasni, hogy a nemzetőrség is hadja el a várost s vonuljon Kolozsvár irányába akkor nézetem szerint br. Kemény főispánnak a nemzetőrséget elvonulását nem kellett volna megengednie.

Ismétlem az erdélyrészi akkori magyar főhadparancsnoknak nov. 8-án reggel Enyedre érkezett rendeletének kellene egész szövegében előtűnk állania, hogy

br. Kemény István mint főispán ez ügybeni eljárásának helyes avagy nem helyes voltát elfogulatlanul megtudjuk ítélni s emlékének igazságot tudjunk szolgáltatni.

Akárhogy álljon is a dolog felednünk nem szabad, hogy a viszonyok rendkívüliek voltak.

Enyeden létezett fegyveres erő onnan elvonulását meghagyó katonai utasítás váratlanul érkezett a városba mint villámcsapás ütött be Enyedre és mi sem könnyebb mint rendkívüli viszonyok között tévedni.

Tény, hogy br. Kemény főispánnak a nov. 8-án tanusított eljárása miatt, az enyedik egy részétől súlyos szemrehányások keserűségeit kelle elviseleie nemcsak ama izgalmas időkben, hanem azok elmulta után is sokáig.

Sőt január 15-én kevésem mult, hogy Tordán a végkép elkecsereedett enyedi menekültek egy része bosszus kitérésének áldozatául nem esett.

Ezen sajnálatos incidens lefolyását Keresztes Áron*) szemtanu ekép adja elő:

A napra ném emlékszem**) tény, hogy egy napon *) Jan. 14.

hire jött Tordára, miként br. Kemény István alsófehérmegye akkori főispánja katonasággal jön Kolozsvárról, hogy Enyedre menjen s a még ott bujkáló, nyomorgó enyediket Tordára szállítsa.

Ezen hír sok enyedi menekült szívében örömet okozott, mások ellenben bosszus kifakadásokat hangztattak a főispán személye ellen s a nagy hideg daczára folyton kün a piaczon és utcákön várakoztak megérkezésére,

Másnap csakugyan meg is jött 250 honvéddel. Nagyvárad környékéről való fiúk voltak, köztük sok román.

A főispánnal együtt jöttak Kolozsvárról br. Vesselenyi Ferencz, Szilvási Miklós, Zayk Miklós enyedi professor, Zeyk Károly, gr. Toldi Lajos, Miksa Elek, Páget János s a főurak közül még többen.

Egy rész örömmel fogadta a bárót, más rész indulatosan ezt kiáltotta: **Á r u l ó! e l a d t a N a g y e n y e d e t!**

*) Akkor néhai Szilvási Miklós gazdatisztje Hadréven, jelenleg m. ludasi birtokos.

Br. Kemény István a Biasini szállodában szállott meg s a tüntetők elől egy szobába húzódott be. Oda szállottak a vele jött főurak is.

Par percz alatt a vendéglő nagy udvará megtelt enyedi és nem enyedikkel s egy néhány nagyszájú ember ezt kiabálta: **h o z z á t o k k i, m e g k e l l l ő n i e z z á r u l ó t!**

A láрма nőttön nőtt az udvaron s a helyzet rendkívül aggasztóvá vált.

„Jöjjön ki és számoljon Enyedért!” hangzott folyton az iszonyu kiabálás minden oldalról.

A bosszusok között a főszerepet Bartók Ferencz, Bartók Károly és ifj. Veress Pál vitték.

Némelyek csendességre intették a lármázókat, de szavuk nem haszuált az óriási zajban elveszett.

A főispán egy rendben ki is jött a folyosóra, de a nagy láрма miatt nem beszélhetett.

Professor Zeyk is kijöven szobájából a főispán elibe állott, hogy ne löhessék meg.

A báró kérte Zeyket s mellette levő többi barátait, hogy távozzanak, hagyják őt magára, nehogy helyette valamelyiket közülök érje a szerencsatlenség.

Én többet magammal alul az udvaron voltam és megragadtuk a fegyvert azoknak kezökben, kik a főispánra löbi akartak.

Ekkor Zeyk professor beszélni kezdett a néphez. Perczű százados ki szintén ott volt mig Zeyk beszélt a bárót bevitté szobájába.

Én látván, hogy a helyzet felette komoly, néhány barátomat a felbőszültek mellett hagyva, szaladtam báró. Kemény Farkas őrnagyhoz, hogy őt a helyzetről értesítem.

Kemény Farkas néhány honvédszt társaságában ép ebéd mellett ált.

Benyitottam az ebédlöbe s ezt kiáltottam: **Báró Kemény István megérkezett. Jöjjenek az urak rök-**

napjától járó 8% kamatait
már megállapított, vala-
tulandó költségeknél kie-
Sándornak a Balászfalva
hr. szám alatti házastel-
elrendelte.
O-ik napján délelőtti 9
kivételével tartoznak az
vagy óvadék képes dr-
jogerőre váltá után 2
nden egyes vételári rész-
% kamatokkal együtt a
téli pénztárnál lefizetni,
beszámitatni.
ak alatt ezen kir bíróság
álva falm előjáróságánál

ihatóságtól.

Vincenzi, kir ajbíró.

tmény.

bola tulajdonát ké-
m.

„Sisak” vendéglő
al, 6 évre;

alatti bolthelyiség
al, 3 évre;

alatti házas telek
al, 3 évre.

37. és 1138. h. r.
rét és 2778/4 és

77□ öl területű le-
si árral, 6 évre.

ett „Kőfűzfá” fo-
t kikiáltási árral

jóságigazgatósági
—c) pont alattiak

s 3. alattiak pedig
esetben d. e. 11

ni. Megjegyzendő,
szombéri idejének

özöleg zárt ajánla-
10%.

per 23-án.

gigazgatóság.

eny!

elybeli és vi-

becsés tud-

helyt Tóvis

t levő üzle-

ári

ek-féle

aktárban

ben és legju-

ellett minden

korpa nagy-

atók.

lettel

Gézáné

. szám.

rások el-

és ajánla-

rvin

ar.

3-10

nem találok felvett tárgyat oly kimerítettnek, hogy ne lehetne egyet-mást róla elmondani.

Mill S. tanár szerint: „A mi csak segíti kifejlődni az emberi lényt: tenni azon egyeddé a mi, vagy megakadályozni abban, hogy ne legyen tényleg az a mi nem, mind ez a nevelés feladata”.

Azonban én az általános nevelésnek csak egyik ágáról, a családi nevelésről kívánok szólni. Mielőtt pedig e tekintetben nézeteimet elmondanám, szükségesnek tartom egy pár sorban kifejteni az anya helyzetét a családban; mert az anya az a központ, mondhatnám éltető nap, ki nélkül családi élet és ebből folyólag családi nevelés nem is képzelhető.

Ezzel azonban korántsem azt akarom mondani, hogy a családi nevelést az anya oldja meg, hanem csak azt, hogy miután az apát a lérteti küzdelem nehéz munkája a családi tüzeltől nagyjából távolítja s idejének csak kevés részét szentelheti családjának, azért az anyának jut a családi nevelésből az oroszán rész.

Ha feltejtük a történelem lapjait s bepillantunk a népek hajdankori történelmébe látni fogjuk, hogy a nő, ki korunkban a család éltető szelleme, a gyermekek erkölcsi érzületének megteremtője, szóval a szeretett kutforrása, a régi korban eszköz, pártia volt.

Az ó-kor a nőt általában háttérbe szorította. Kizárta a társadalmi mozgalmakból s a családban a férj rabnójává tette. Hiszen a régi Babilonban a férjhezadó lányokat árverezték minden évben a többet ígérőnek s a szépekért bekapott pénzből kiházasították a nem szépeket. Hellasz és Róma férfiai közlakomáikhoz nem bocsátják a tisztas nőt.

A keresztyénység magasra emelte az eszméiket elterjedni, hogy a nő kiragadtassék rabszolga helyzetéből s lépérlől lépésre emelkedjék fel a tisztelben. Új eszmék, elvek s felfogások keltek, hogy a régi társadalom s vele együtt a régi család is lejárja magát.

Mert mind addig, míg az abszolút hatalommal bíró apa szemöldökének egyetlen mozdulatával eltiporhatta nejét s gyermekét s míg a családban olyan Deus est machina fele volt: sem az anya, sem a gyermekek nem fejlődhetek ki egyedékké.

S igazán, csak mióta constitutionális alapon nyugszik a család, vagyis mióta a gyermekek is szerepet játszanak a családban s mióta a rigorizmus helyébe a szeretet lépett s a nőemancipatio az anya helyzetét egészen megváltoztatta, lehet a mai értelemben vett családias nevelésről szólni.

A család, melyben életünknek azon részét töltjük, mely legfogékonyabb minden behatás iránt, azon egyedüli hely, mely végzettszerű befolyást gyakorol későbbi életünk egész folyamára. Egyike azon helynek, melyben életet nyerne a legnevesebb erények és elhatározások; ez a melegágya a bennünket cselekvésre, tettekre sarkaló vágyaknak és hajlamoknak. Szóval itt találjuk meg azokat a tényezőket együtt véve, melyek képesek minket emberré tenni. Itt összpontosul a nevelés éltető melege: az odaadó szeretet, önfeláldozó hűség, a benső ragaszkos-

dás és a félelem nélküli tisztel. Itt találja meg a gyermek mind azon nemesebb vonásokat, melyek őt arra sarkallják, hogy cselekedje a jót, szépet és igazat, mert jól tudja, hogy ezzel kedveseinek örömet szerez. Jól tudom, hogy a nevelés a bölcsőnél kezdődik s tart a sirig, vagyis, hogy a nevelésre befoly: család, iskola, templom, társadalom, sajtó stb.; de merem állítani, hogy ezek közül a tényezők közül a család a legfontosabb reánk.

Felméri szerint: „Egy jó anya felér száz iskolamesterrel, s az anyai öl, a gyermek legelső fölkeje fölér ezer svéd szerkezetű iskola-paddal”. Nincs senki is semmiféle intézet, mely a családi nevelés pótolhatná. A családi-kör szeretetének melege fejleszti ki azon erényeket, melyek az embernek egész pályafutása alatt talimánul szolgálnak. Itt ébrednek a gyermekben az emberbaráti érzés, rokonszenv, jóakarát, aldozatokészég, hála és kegyelet nemes érzelmek. De nagy tévedés lenne, a család nagy fontosságát oly szintben tüntetni fel, mintha ez csak jó irányba hatna reánk. Ellenkezőleg: a rossz családi nevelés oka többnyire annak, hogy némely ember egész életén át részvétlen, önző, kárörvendő és szívtelen s minden nemesebb érzés nélküli. Igen, mert valamint a jó és helyes családi nevelés: a szülők egymás és gyermekeik iránti meleg szeretete, kölcsönös becsülése, őszinte tisztelése és önfeláldozó gondoskodása s egyetértő akarata, boldoggá s jó emberré tehetik a gyermeket, úgy a rossz családi nevelés, vagyis a szülők egymás és gyermekeik iránti szeretetlensége, durvasága, hidegsége, nem becsülése, rossz példaadása s semmiben sem egyező, szét húzó és külön irányban haladó akaratok, boldogtalankkává és szerencsétlenné teszik.

Mind-eféle hivatásra bizonyos előkészület, tanulás szükséges. Tanulás előkészület és gyakorlás nélkül semmi féle pályán nem élhetünk meg; vagy ha megélhetünk, legtöbbször kontárak vagyunk s csak ártunk a helyett, hogy használnánk annak az ügynek, melynek szolgálatába szegődünk.

Minél tanultabb, ügyesebb, jártasabb valaki saját hivatásában, mesterségében; minél inkább tisztába van azon elvekkel, eszmékkel és irányokkal, melyek czéljai kivitelére okvetlenül szükségesek: annál könnyebben boldogul az életben.

Hiszen az orvos minél jobban ismeri a test szervezetét, minél nagyobb praxisa van s minél szerencsésebb kurákat végzett, annál keresettebb, annál híresebb. A bíró, az ügyvéd annál jobb és igazságosabb ítéletet hoz, illetőleg védi ügyünket, minél jártasabb a törvény ismeretében s minél behatóbban tanulmányozta azokat a körülményeket, melyeknek tekintetbe vétele nélkül nem pártatlan bíró s lelkiismeretes ügyvéd. A gazda ismerete a földmivelés különféle ágazataiban, az égalji viszonyok körüli helyes tapasztalata s talaj ismerete, az állatok tenyésztése és ápolása körüli tanulmányozásai bizonyára oly nélkülözhetetlen közetelmények, melyek nélkül ma már okszertű gazda számba senki sem megy.

Egyedül a szülei hivatás látszik oly valaminek melyre minden előkészület nélküli rá léphet bárki. Pedig

a gyermeknevelés munkája egyike a legnehezebb feladatoknak, a legnehezebb kötelességeknek. Innen van az, hogy a legtöbb szüle még fogalmával sem bír a gyermek nevelés nehéz munkájáról. A szülők mindenre inkább elő vannak készítve, mint a nevelésre, vagyis a gyermekekkel való helyes bánásmódra s őket ebben a saját ösztönük, a gyermekéveikre való visszaemlékezésből nyert tapasztalat vezeti s néha a mások példája. Pedig jól tudjuk, hogy a mások példája nem mindig helyes; az ösztön legtöbbször téves irányba vezet, tehát nem megbízható s a visszaemlékezés hűtlen szokott lenni. Ily bizonytalan irányok és elvek után indulva ne csudálkozzunk azon, hogy legtöbb szüle önhibáján kívül helytelen irányba jut.

És ne higgyük, hogy a gyermek nevelés körül előforduló határozatlanságok, tapogatódzások és a véletlenre bízott körülmények, csak az ugynevezett alsóbb néposztály családjaiban van meg. Oh nem! Meglátszik ez sok előkelő család gyermekein is.

Felméri szerint: „A miveletlen vagy hivatását elhanyagoló anya egy nem tud játszani gyermeke szíve hurjain, mint Hamlet Guildensternje a furolán s hogy az még is kijátszatlan ne maradjon, idegen nevelőt vesz fel, vagy külföldre küldi, hogy gyermeke érzülete jó korán megszokja az idegen világnézet és idegen érzület accordjait”.

Még hosszasan mondható tanítói pályámon azt tapasztaltam, hogy tanítványaim nagy része nem igen bír az ő bir a családi nevelés ama nélkülözhetetlen kellekeivel, melyek pedig arra hivatják, hogy a családi és társadalmi erényeknek alapjait szolgáljanak. Rend, pontosság, tisztaság, munkásság, kötelességérzet, jótékonyág, udvariasság és szolgálatkészséget nem igen tapasztaltam. Pedig ezek mind olyan tulajdonságok, melyek nélkül helyét a mai társadalomban senki jól be nem töltheti s melyek nélkül a legjelesebb szellemi tehetségek, ismeretek és ügyességek a legtöbb esetben holt tökélet képeznek.

Am de jól tudjuk, hogy ezen tulajdonságokat senkibe sem lehet beleparancsolni, könyvből megantítani; ezeket csak utánzás, hosszas gyakorlás és megszokás által lehet elsajátítani. Helyesen mondja Legouve az udvariasságról: „Csak udvarias gyermekekből lesznek udvarias fiatal emberek”. Kötelessége tehát a családnak ezen jó tulajdonságokban kezdettől fogva gyakorolni a gyermekeket. Rend, pontosság, tisztaság mindenben és mindenütt uralkodjék a családban, Legyen a munka mindennapi foglalkozás; s a kötelesség teljesítése első minde- nek felett, hogy a gyermek már itt tanulja meg azt, hogy a munka olyan mint a falatkényér s a munkában részt venni kötelesség.

Követelje meg a család az udvariasságot; adjon alkalmat a szolgálatkészségre s ha netalán vétené ellene, fejezze ki rosztalását. Gyakoroltassa vele alkalomadtán a jótékonyágot, hogy szíve sugallatát követve aldozhasson sajátjából.

Uralkodjék a gyermek felett a szülei tekintély a feltétlen engedelmesség kívánással, de úgy, hogy ennek erkölcsi alapja legyen. Vezérelje a szülőket minden tet-

tőn és segítsenek, mert megakarják löni.”

Ezen hirre Kemény F. őrnagy és a többi honvédtisztek helyeikről felugrottak és velem együtt szaladtak a Bifási vendéglő felé.

A lárma mikor oda érkezünk is folyt. „Jöjjön ki, le kell löni” hangzott ekkor is az ingerült kiáltás minden oldalról.

Kemény István a Kemény Farkas őrnagy és Zeyk Miklós társaságában ujjal kijött szobájából s kérte a zajongókat, hogy engedjék őt szőhöz jutni.

Ugyanezt kérte Zeyk M. is. Mi ezalatt az udvaron a szájassabbakat, ezek között Bartók Károlyt is lefogtuk, sőt ez utóbbinak kezéből a fegyvert is erőszakkal elvettük.

Végre a zaj csendesült s a báró főispán szőhöz juthatott. Beszédében körülbelül ezeket mondta:

Az Enyed védelmére rendelt császári katonaság*) egy éjszaka**) az utols emberig megszökött és Gyulaféhérvárra húzódott a vezénylő tiszt levelet hagyván hátra, melyben ezen eljárás azzal indokolta, hogy az elvonulás felsőbb helyről vett parancs következménye, mely azt rendelte, hogy Enyedet hagyják oda s húzódjanak Gyulaféhérvárra.

Az ezután Enyedre összpontosított magyar fegyveres erő nov. 8-án utasítást vett, hogy onnan húzódjék Tordán át Kolozavárra.

Tudósítás érkezett ugyan e napon Tóvisről is, mely azt jelentette, hogy egy nagy oláh tábor már Tóvisen van, mely tábor a gyulaféhérvári váról támogatnak s fegyverrel is onnan lett ellátva.

*) Egy század gyalogos a Károly Ferdinánd serezből Novák százados parancsnoksága alatt.

**) Október 24-én.

Ilyen körülmények között figyelmeztette az enyediket, hogy miután segítség nincs, erre az adott viszonyok között nem is számíthatnak, mentsenek meg a mit lehet. Mentéek meg főleg azt mi legdrágább kincs, mentsek meg legalább életüket.

Ily czéltól a ki teheti hagyja el Enyedet, ő maga is ezt fogja tenni.

Beszédét annak kijelentésével végezte, hogy az adott rendkívüli viszonyok között az ilyen eljárást tartotta czélszerűnek. Komoly meggyőződése szerint járt el eképsat. sat.

Keresztes Á. elbeszélését ezen szomorú incidensre vonatkozólag eképsat végzi: „Ezután beszéltek még mások is többen.

Végre a nép lecsendesedett. Így menekült meg br. Kemény István azon napon a haláltól.

Ha én nem találom fel magamat s nem szaladok br. Kemény Farkas őrnagy után Kemény István báró veszve van.”

Br. Kemény főispán még azon napon kért br. Kemény Farkas őrnagytól 150 egerbegyi nemzetőrt.

Ezekkel, továbbá a vele Kolozsvárról érkezett 250 honvéddel és 24 Kress lovassal, Perezi Uhlánus százados vezetése alatt, jan. 16-án reggel Enyedre indult.

Csetlakoztak a mentő csapatokhoz az Enyed vidékéről való nagy és kisebb birtokosok, az udvari tiszték közül br. Kemény István, br. Wesselényi Ferencz, Paget János, gr. Toldi Lajos, Szilvási Miklós, Miksa Elek, Pocsá Mihály; Gyárfás István, Zsigmond Elek, Jenei Elek, Keresztes Áron, Vajna István, Kádár János, Horváth József, Heves Gábor, Heves Mihály, Ferencz Márton Tordáról sat.

Az enyedi polgárok közül is m. e. 70-en, köztük Sándor Elek ügyvéd ekkor nemzetőr százados, Horváth István városi főjegyző, Vajna Antal Beth. főtanodai pro-

fessor, O Veres Károly ügyvéd, Zoltán János ügyvéd, id. Kiss Károly Beth. főtanodai pénztáros, Veress Mózes városi gazda, ekkor nemzetőr hadnagy, Budai János, Nagy Zsigmond, ifj. Gajzágó László, Kovács Dénes, Veress Pál Szikszai Lajos fiatal emberek; az iparos polgárok közül Tomai Mihály, Lőcsy Sp. Lajos, Fodor Miklós, Zsölösi József, Lőrincz József, Barta János, Órás Domokos József, Nagy József, Virág Mózes, Nagy Sándor, Ráti János, Lakatos József, Gánya János, Fogarasi András, Opra János, Fogarasi József, Molnár József, Mándoki János, Bitai Dániel, Bitai Sándor, Kovács András, Nyitrai Lajos, Szabó Károly, Toth Gáspár, Eszéki Sámuel András Mihály, Szabó Sámuel, Demeter Zsigmond, Lukács Bálint, Héjjas Sándor, Tomai Gergely, Kiss Zsigmond, Kiss Mózes, Bartha Lajos, Vecsei Ferencz, Técsi Sámuel, Rakó Pál, Sándor János, Bartha József, Krizbai István, Radó Zsigmond, Horváth Károly, Nagy János, Scheidel József, Krizbai Lajos, Takács Péter, Angyalaosi Ferencz, Borsós Mózes, Kovács Ferencz.

Az ezen ekspedicióban részt vett többi Enyed vidéki birtokosok és enyedi polgárok neveit az emlékezet táblájáról az idő keze már letörölte.

Az enyedi valamint az egerbegyi nemzetőrök nagyon hiányosan többnyire láncsákkal voltak fegyverkezve.

A mentő csapatot kísérte m. e. 70 szekér, melyeket szintén br. Kemény főispán szedett össze Tordán.

Az uton, míg Felvincz romjai közül ki nem értek semmi különösebb esett nem adta magát elő.

Az ut nyitva volt és a csapat a roppant hidegben és mély hóban rendes menetben haladt előre.

Felvinczen innen, a „Zsidóvár” tetőn két velők szembe jévo lovas tribunt pillantottak meg, kik a csendben előre haladó magyar csapatot csak akkor vették észre, mikor attól már csak egy puska lövésnyi távolban voltak.

(Folyt. követ.)

zabb felada-
ben van az,
bir a gyer-
deire inkább
is a gyerme-
ből nyert
Pedig jól tud-
yes; az ősz-
nem meg-
enni. Ily bi-
csudálkozunk
l helytelen

és körül elő-
s a véletlenre
sőbb népsz-
látszik ez sok

hivatását el-
ermeke szive
án s hogy az
velőt vesz fel,
te jó korán
te accordjait"
jamon azt ta-
em igen birt
n kelleivel,
és társadalmi
ntosság. tisz-
g, udvarias-
ltam. Pedig
ül helyét a
eti s melyek
smeretek és
beznak.

asagokat seu-
megtanítani;
megszokás ál-
ve az udva-
zuek udvarias
nak ezen jó
a gyerme-
és minden-
ka minden-
első minde-
meg azt, hogy
nkában részt

ot; adjon al-
stene ellene,
alkalomadtán
ve áldozhas-

tekintély a
hogy ennek
minden tet-

ügyvéd, id.

es Mózes vá-
János, Nagy

Veress Pal
ágárok közül

Miklós, Szől-
rás Domokos

Sándor, Réti
rasi András,

ef, Mándoki
ndrás, Nyit-

zékí Samuel
gmond, Lu-

Kiss Zsig-
prencz, Técsi

zzef, Krizbai
Nagy János,

r, Angyalaosi

bi Euyed vi-
az emlékezet

metörök na-
egyverkeze-

ekér, melye-
e Tordán.

si nem értek
ó.

ant hidegben
e.

oikben, eselekedeteikben és parancsaikban a gyermekeik iránti meleg szeretet úgy, hogy a gyermek még akkor is érezze, hogy őt szeretik, mikor valamit megtagadnak tőle.

Parancsaikban legyenek következtetések s annak teljesítését feltétlenül kívánják meg; ne parancsolgassanak ok nélkül, különösen ne szeszélyből és felhevülésből, mert ha megtörténik is, hogy a gyermek engedelmeskedik, az félelemből származik és ez már nem erény, hanem szolgáltság.

Mutassanak parancsaikban, jutalmazásaikban és büntetéseikben igazságot, következtetést, mert az ellenkezője ennek rászoktatja a gyermeket, hogy sohasem veszi komolyan szülei parancsát. Végül ébresszenek maguk iránt tiszteletet; távoztassanak maguktól minden erkölcsi fogyatkozást és tiszteletlenséget. Éljenek úgy, hogy mintaképp szolgáljanak nekik. A családfőnek a modern családban a paternitást erények által kell megszerezni, mert a modern család az erényt ráparancsolja a szülőre s neki ойannak kell lenni, hogy a tiszteletet kiérdemelje. Ha észraveszik a gyermekek, hogy szülőik egymást nem becsülik, tisztelik; ha látják, hogy erkölcsi fogyatkozásban szenvednek s a civódások napirenden vannak, kivész belőlük a szülői iránti tisztelet s ezzel vége minden tekintélynek. Vajha az általam elmondottak valószínűnek meg a családi nevelésben! Vajha megérténék a szülők azt a soha eléggé nem ismételtető elvet, miszerint a iskola nem pótolhatja a családi nevelést, s hogy a gyermekek jövője érdekében a családnak karöltve kell munkálkodni és fáradozni az iskolával.

Az iskola első renden az intellektuális részre fordítja a főnyit s épen ezért a család kell hogy kiegészítője legyen a kedélyes nevelés által. Hiszen az a nézet melyet az emberek 90-ed része még ma is vall, hogy az iskolának kötelessége a gyermekekből teljesen berégzett lényeket adni vissza a családnak, lomtárba való.

Jovian Antal.

Levelezés.

Alvincz, 1891. január 7.

Egy negyedméteres sárga papír van előttem, melyre Volez Balint gyulafehérvári nyomdász sok kisebb-nagyobb betűt nyomtatott, melyekből az ahöz értő a következő hirdetményt olvashatja ki:

„Jótekonyczélú műkedvelői előadás. Felerészben a sétatér, felerészben a szinpadí kellekek beszerzésére. Alvinczen, 1891. évi január 3-án, a „Galamb” hoz címzett vendéglő termében adatik: A falu rossza. Eredeti népszimű, írta Tóth Ede. Személyek: Feledi Gáspár, gazag falusi földművelő; Belle Lajos; Lújos; Telegdy Ferencz; Boriska; Binder Margit; Bálki Teresi, árva, Felleki gyámsága alatt; Szócs Ottilla; Góndör Sándor, szolgáltegnő; Kovács László; Finom Rózi, menyecske (megnevezném hogy ki, de nem lehetett tisztán kiolvasni nevét a szinlapról, s mintsem hibásan irjam: inkább elégedjünk meg azzal, hogy azt is játszta valaki, mert különben Finom Rózi nélkül a Falu rossza nem lett volna előadható); Csapóné; Szalai Etelka; Sulyokné; Peterffy Etelka; Tarsisnyásné; Istváni Anna; Megyei csendbiztos Deák Dénes; Kónya, kántor-tanító; Binder Ferencz; Gonosz Pista, bakte; Székely Lehel; Gonoszné * * * Cse-rebogár Jóska, szőlőpásztor; Makkai Jenő; Czene, cigány primás; Igna Gerzán; Edus, vén czimbalmos és a „makkhetes” koresmáros; * * * Jóska, báros; Makkay László. Felvonás közben a zenéi a nagyenyedi első zenekar fogja szolgáltatni, nem különben a darabban előforduló énekeszeket is az fogja kísélni. Előadás után tánc!”

No nyájás olvasó! Mit tettél volna egyebet, midőn egy ilyen jeles személyzet által nyújtandó élvezetes este vagy invitálva, mint hogy elmenj. S kik elmehettek meg is tették, s azt meg nem bánták. A terem zsufolóságig megtelt válogatott díszes közönséggel, s élveztek egy minden ízében sikerült műkedvelői előadást.

Nagyenyed — Alvincz. Kezet fogtak egymással, mert a mint a személyzetből látható, a férfi szereplők nagyobb része Nagyenyedről telt ki. Kezet fogtak a jövőre is, s közösen fognak közreműködni, hogy egy-egy élvezetes estét szerezzenek nekünk, szerény körülmények között élő alvinczieknek is.

Sem nem czéлом, sem helyőnalónak nem látom a műkedvelő személyeket egyenként felemlíteni, hogy szerepkörüket mikép töltötték be. Ezt annyival inkább is elengedhetőnek látom jelen alkalommal, mivel a mit mondték fennebb az egészről, csak azt mondhatom az egyesekről. A szép hallgató közönség teljes megelégedését fejezi ki a sikerült előadás felől, s hogy ezt teheti, okvetetlen minden egyes szereplőnek jól be kellett töltenie helyét. Miután az előadások úgy egyesek külön-külön, mint az egész kikapta a megérdemelt elismerést: tőlem se várjon egyebet, mint azon kívánságom: hogy vajha minden hasonló működések csak így sikerüljön. A közönség részéről pedig mihamarabb hasonló viszontlátkozást.

A mint a szinlap hirdeti, előadás után táncra ke-rekedett ifja, s mondhatom örege, s a hajnali órákig járták a legjobb animóval.

Referádám a f. év január 3-án tartott mulatságról nem volna teljes, ha meg nem emlékezném a legnagyobb szereplő-k-ről is. Ertem a sugó-kat. Ezek is teljes elismeréssel oldották meg nehéz feladatukat a nekik kitűzött helyen.

A mi az anyagi részt illeti, az sem maradt el az erkölcsi sikertől, amennyiben a bevétel a 60 frtot meghaladta. r. l.

Irodalom.

A „Herkules”, illusztrált sportlap, melyet a Porzolt testvérek már nyolczadik esztendője szerkesztenek, a karácsonyi és újévi ünnepek alkalmával rendkívül díszes innépi számot adott ki, mely „írásban és képbén”, mutatja be a sport és testgyakorlatok összes nemét. A „Herkules”, mely hetven sportegyletnek hivatalos közlönye, s melyet a közoktatási miniszter rendeletileg ajánlott az összes tanintézeteknek, külön rovatokban foglalja közre a testező sport minden fajával, a vadászat, lovalás, athletika, torna, koresolyás, vívás, uszás, labdázás, boxolás, lövészet, taurista-sport, velocipédezés, kocsi-sport, esonakázás, vitorlázás stb. ismertetésével. E lap hét évi fennállása alatt számos sport egyesületet létesített az országban, versenydíjakat tűzött ki, két külön szakmunkát adott ki a sport különböző ágairól s inaugurálta a tornatanítás nemzeti irányu reformját. E lap által hét év előtt föllállított s azóta memorandumokban, rőpiratban s felolvasásokban proponált reform-programjából két pontot, már részben létesített a közoktatási kormány; tornaversenyek rendezését s a koresolyás bevitelét az iskolába. De sorban megvalósításra kerülnek a „Herkules” programjának többi pontjai is: tornaképzés reformja, a vívásnak és uszásnak bevitel az iskolákba, a veszedelmes tornaszerek eltávolítása, a hatonai gyakorlatoknak és a céllövésnek rodszeres tanítása, a tanuló kirándulások rendszeresítése, a tornaórák szaporítása, a tornatanárok fizetésének szabályozása, a testézésnek az egyetemeken meghasonlítása nemzetközi sportkiképzés rendezése stb. stb. A most kiadott ünnepi szám Kozma Andor „Sport” című költeményével kezdődik: utána Jókai Mór írta a labdaról s nemesak leírja, de egy ábrában le is rajzolja koszoszra kötötök, hogy fiatal korában hogyan játszották a lauga metát Bekics Gusztáv egy zergevadászatot ír le a Tátrában, Kaas Ivor báró a nemzeti tornáról, Szokolay Kornél a magyar athletikáról s Porzolt Jenő az iskolai szertozásáról. Érdekes cikkek szólnak a kiraly vapaszatairól, a budapesti és a vidéki koresolya-egyletek életéről, a boxolásról stb. Közli Felmérí Lajos arczképét s azo kívül gyönyörű képeket közöl a sport minden ágáról, a kiraly vadászatairól, a budapesti koresolyozó egylet jégpályájáról, a budapest-hegyvidék turista egylet terrenumáról stb. Ez ünnepi szám ára 60 kr., de előfizetők ingyen kapják, az előfizetési ár (negyedévre csak 1 frt) a „Herkules”, kiaprvivalatába (Budapest, Rókk-Szilárd utca 4.) küldendő.

VEGYES HIREK.

— Kinevezés. Ó felsége Pál István szentszéki ülnököt és az erdélyi r. ceth. egyház megyei igazgató tanács előadóját az erdélyi székes káptalan tiszteletbeli kanonokjává nevezte ki. Öszinte szívből gratulálunk a kitüntetéshez.

— Dr. Barts Ferencz gyulafehérvári nagy prépost újév napján 20 ezer forintot ajándékozott a káptalannak, ennek belátására bizván, hogy annak jövedelmét minő czélra fordítsa. Az ajándékozó főpap, ki közéletünknek is egyik kimagasló s közszeretben álló alakja ezen adományával csak újabb bizonyítékát adta bőkezűségének, melynek áldásában már annyi szűkölködőt részesített.

— A városi dalkar mult év decz. 28-án tartotta rendes évi közgyűlését. Nagy Lajos, főiskolai tanár, mint elnök megnyitván a gyűlést, hosszabb beszéddel vázolta a dalkar megalakulásának előzményeit, kiterjeszkedvén egyszersmint az okokra, melyek az utóbbi években észlelhető hanyatlás jeleit előzézhatték. A gyűlés rokon-szenves érdeklődéssel s tetszéssel fogadta az új életre buzdító szavakat, s midőn az elnök kijelentette, hogy egészségí szempontból kénytelen megválni a dalkar ügyeinek vezetésétől, a gyűlés jegyzőkönyvi köszönettel róttá le elismerését a megalapításban és vezetésben tannított fáradozásaiért. A dalkar életébe vágó egyes fontos kérdéek tárgyalása és elintézése után következett a tisztújítás. Elnöknek általános lelkesedés között Váro Ferencz főiskolai tanár választott meg, kinek ismeretes tettereje és a magára vállalt munkakörben mindenütt kitetsző lelkiismeretes buzgótsága új biztosítékot nyujt a telpezedő élet reményéhez. A szerencsés választáshoz csak gratulálhat a városi dalkar. A többi tisztviselők és részben a választmány is megmaradt. Elhatározta ez alkalommal a dalkar, hogy jan. 8-án az elettek emlére gyász és hazafias dalokat énekel; feb. 7-én pedig sétahang-versenyt rendez.

— Elekes László nagy enyedi ev. ref. segédpap j. hó 4-én eljegyzte Vajna Ádám kedves és szép leányát, Ilonkát. Gratulálunk!!!

— 1849 január 8 ik. e retentes nap évfordulója Nagyenyed város f. hó 8-án kegyeletesen megünneplelte. Dél-előtt a református templomban tartatott gyászszertartást, melyet a közönség tömeges részvétele mellett, holot is Szilágyi Farkas, ref. lelkész szép könyörgése indította meg a hallgatoságot. Este 6 orakor a kivilágított kollégium és áldozatok sirketje előtt oriai közönség jelenlétében folyt le a kegyelet második része: Az ünnepegy a

tűzoltó zenekar gyász indulója nyitotta meg, mit a városi dalkar szabatos éneke követett s ezek után Elekes László kontra szenior mondotta el emelkedett szellemű szép emlékezésedét. A szépen sikerült gyászünnepegyt a tűzoltó zenekar darabja zárta be.

— Érsekujvári Ujvári Sándor marosujvári gyógy-szerész — életének 58 ik. házassága 13-ik évében — hosszas szenvedés után 1891. jan. 10-én reggeli 7 orakor ama jobb hazába költözött. — Hült tetemei, a hánál végzendő ev. ref. szertartás után, jan 12-én d. u. 9 orakor helyezik a kesergők és résztvevő közönség örök nyugalomra. Özvegye s két árvaja siratja. Áldás portára!

— Az ohábai körjegyzőségbe körjegyzőül Gulácsi József választott meg szótöbbséggel, ki a Bethlen-főtanoda jószágigazgatóságánál éveken keresztül lévő alkalmazásban, sok gyakorlati képzettséget szerzett magának.

— A nagyenyedi iparos ifjusági önképző és betegsegélyző egylet karácson másodnapján d. u. 8 orakor tartotta meg közgyűlését az egylet helyiségében szép szamu tagok jelenlétében. Török Daniél elnök a gyűlést megnyitván, emelkedett hangú beszédet intézett ugy az iparosokhoz, mint az ifjusághoz, kérve a békés együtt működésre s azon magasabb jelzavak követésére melyeket az egylet zászlóira tűzött; kívánta, hogy a munkásság és haladás vezéreljék mindenkor és mindenben az egyletet, melynek minden tagja e szavaktól legyen áthatva, mert s jelben csak győzni lehet. A több mint negyedórát tartó megnyitó beszédet a tagok a legnagyobb érdeklődéssel halgatták s végül hosszantartó éljezéssel fejezték ki lelkesültségüket. Majd Z. Szócs Sándor tartotta meg tükári jelentését, melyben szépen körvonalozván az egylet keletkezését, fejlődését, statisztikai adatokkal világitván meg jelenlegi állását. Hosszasan fejtegette a társulás előnyeit és az ebben rejlő kiképzhetatlan pozíciókat. Majd áttér az egylet szervezkedésére s ismerteti kezdetbeni lassu bár, de biztos előhaladását. Hogy egyletünk mily fontos missiót teljesít az slábiákban számokkal szolgálunk bizonyítására. Az egylet mult évi bevétele 1092 frt volt, kiadása 1058 frt, 1891-re átvitel 33 frt. A kisegítőben elhaljezve 458 frt van, ebből külön alapítvány 91 frt 41 kr. Egyletünk járatott 3 szaklapot és 3 szépirodalmi lapot, könyvtárunk áll 100 kötetből. — Rendezett az egylet felolvasásokat, 4 táncmulatságot, résztvevő október 6 és márczius 15 nemzeti ünnepen. Nagy gondot fordított s nagy anyagi áldozatokat hozott egyletünk 2 dalkara, férfi és vegyes fenntartására, mely dalkarok Sabor és Borsai karmester urak önfeláldozó fáradozásukkal által vagy 25 darabot tanultak be. — Az egylet 6 temetőre vonult ki testilegileg gyászlobogó alatt. — A mult évben rendezett be a tagok mullatására biliárdot és több más szorakoztató játszó szerezket. az elszámolás felolvasása és megtörténte után a tisztviselők beadták lemondásukat, mire Török Daniél ismét egyhangulag elnökévé választott, ugyszintén alelnöké Duuay Albert, pénztárnokká Mátyás Lajos, tükárrá Z. Szócs Sándor, jegyzővé Gergelyi István, ellenőrét Túzes Árpád, könyvtárnoká Egresy István, orvosok Rakosy Balint, végül 18 tagu igazgató választmányt választalt, mire a gyűlés véget ért.

— A gyulafehérvári casinó melynek jelenleg 90 rendes tagja van, e hó 6-án tartotta meg rendes évi közgyűlését. A casino 1838-ban alakulván a legrégibb e nemű e nemű egyletek közé tartozik. Azon tagjai közül, kik az alakításban részt vettek már egysincs életben. A tisztikár és választmány következőleg alakult meg: Elnök Novák Ferencz, igazgató, dr. Elekes Viktor, pénztárnok dr. Nathan Bernát, könyvtárnok Pongrácz János, gazda dr. Hartenbaum Simon, tükár dr. Mayer Ödön. Választmányi tagok: Zsakó István, dr. Mohai Sándor, Veres Jenő, Tamási Áron, Jakabfi Albert, Bartha Győző, Issekutz János, dr. Todor József, Cosieru János, Ávéd Jákó, Kóródi Péter, Patrovics Ferencz. Azon városiaink, melyeknek értelmisége többnyire kicsinyes személyi ököből két söt három casinóra fakadva egymástól mindinkább elidegenedik, s az örökös pénzhiány miatt könyvtára fejlesztésére alig fordíthat valamit: megszívelhetnék a Gyulafehérvár által adott példát, s mostani tengődő egyleteik helyett állíthatnának egyet, mely életképes s hivatásának teljesen megfelelnet.

— Öngyilkosság. Nagylaki Bartha Julia folyó hó 6-ra viradólággal revolverrel vetett véget életének. Hogy mi vitte e kétségbe esett lépésre a fiatal, szép leányt, titok.

— Diák-bál. A szombati diákbálra nagyban folytak az előkészületek. A rendezőségnek sikerült „lady patronesse”-ül Kovrig Tivadarné ó nagyságot megnyerni, kinek kedves, szeretetreméltó módora elg biztosított arról hogy a mulatság régi jó hírnevének, kedélyességének ez evben is meg fog felelni. A protektori tisztelet Csató János s alispán és Gáspár János m. jegyző fogják teljesíteni. A szüora slatt a theol. dalkar fogja énekelni Szabó Jánosé az alkalomra irt és Borsai Samu zeneanár által

Zenetanár által megzenésített darabját. Az előjelekből ítélve egy Nagyenyed városáról, mint a vidékről szép számú közönség fog részt venni e sokat ígérő mulatságon.

— **Hymen.** Nagylaki körjegyző Farkas Sándor eljegyezte hárri Fikker János bájos leányát Tinkát; szerencsét kívánunk e közelebb megtartandó házassági frigyehez.

— **A kolozsvári tudomány egyetem** joghallgatóinak segélyegylete február 3-án rendezte a jó hírű jogászbált. Máriaffy Lajos elnök, Pogány Béla és Gölner Béla alelnök s válogatott tagokból álló bálbizottság gondoskodnak a bál erkölcsi, de főleg anyagi sikeréről, mely esetben számos segélyre szoruló ifjúnak nyílik alkalom tanulmányi folytatására. Ajánljuk a jogász nemzedéket pártolók meleg részvételére.

— **Vízakna város állatorvosává** K. Ujvárosi János lett a képviselő által megválasztva, ki okleveles állatorvos és végzett gazdasz levén, a város közgazdasági viszonyainak fejlesztésére a legjobb eredménnyel működhet közre.

— **A népszámlálás** munkálatai élénken folynak. Ohajtanók, hogy a legalaposabban tünjenek ki viszonyaink hogy az erő ne legyen látszólagos, a hiány ne legyen csak felületesen festett.

— **Nyilvános számadás.** Marosbogáton 1890. decz. 27-én jótékonykezélnél rendezett táncszal egybekötött estély összes jövedelme volt: 123 frt 10 kr. — Ezzel szemben összes kiadás 57 frt 88 kr. — Maradt tiszta jövedelem 65 frt 22 kr. Felülfizetni sziveskedtek: Lőrinczy Lajosné 5 nagysága mint elnök 20 frt. Földi Elek ur 2 frt. Nagy Lőrincz ur 1 frt. Pásztor Sándor ur 1 frt. Fosztó László ur 1 frt. Kiss Árpád 1 frt. Bedő Samuel ur 1 frt. Boér Miklós 1 frt. Órbán György ur 3 frt. Órbán Károly ur 1 frt. Keresztes Lajos ur 1 frt. N. N. 1 frt. László János 60 kr. Szász Gyula ur 50 kr. Fogadják az igen tisztelt felülfizetők a rendező bizottság nevében szives köszönetemet. Nagyenyeden 1891. jan. hó 3-án. Kiss Béla pénztárnok.

Az útkaparó.

A ki utazva, az országos, megyei és községi utakat összehasonlítva, azt fogja tapasztalni, hogy az ország utak kitünők, a megyei utak néhol szintén azok, több helyt közepesek sőt gyengék, a községi utak pedig kevés kivétellel rosszak.

A különbség oka a szervezetben rejlik.

Az országutakat mérnökök, utbiztosok, utkaparók és segédnapszámok kezelik.

A megyei utakat mérnökök és utbiztosok, de utkaparó helyett többnyire napszámossal vagy közmunkással kezelik eddig.

1891. től kezdve a megyei utaknál megszűnik a közmunka, utkaparók fognak felvételni és segéd napszámok alkalmaztatni.

A községi utakra, melyek sok félek, majdnem kizárólag közmunka alkalmaztatik, csak egyes városokban utkaparók és csak egyes utvonalakra gyakorolatik mérnöki felügyelet és használtatik előre megállapított részletes költségvetés.

Ha a szakemberek a jó országos és megyei ut készítésére az utkaparó szakavatott munkáját takarékosnak, czélszerűnek és pótolhatatlannak tartják, még inkább ilyennek mondható az a községi utakra nézve ez utak sokfélesége és az utmunka folytonossága miatt.

Ugyanis a községi utak három félek, belutak vagy utcák, a községeket összekötő utak és határutak.

Az utcákra nézve a minimális kivánság nem lehet kevesebb, mint hogy azok olyanok legyenek, mint az országutak a szekér uton.

Az összekötő (vicinális) községi utak rendszerint egymáshoz közel fekvő községek közt állván fenn, hol a közlekedés sűrű, legalább a megyei utakkal egy színvonalon kellene hogy álljanak.

Végül a határutaknál legalább a kiránczolásról kellene gondoskodni, hol ezt a vízvezetés megkivánja, ne hogy az ut feladás által járhatlanná váljék.

Ily sokféle utnak kellő fenntartásáról napszámok a legkisebb faluban sem gondoskodhatik kellően, de igen az utkaparó.

A munka folytonosságának szüksége az elhaszálás nagyobb mérvéből következik főleg a községi belutakon.

Az utcák 2—10-szeres mértékben használtatnak az országutakhoz képest, minőlfogva a fedanyag megújítása, a víz levezetése, sár és porlevezetés szüksége az utkaparó gondját esetleg havonként igénylik.

Az utkaparó 1—5 közmunkás vagy napszámok társaságában előmunkásul is szolgálhatna, nem csak az utmunkánál, de a kavicsfejtésnél és kövezési munkálataknál is.

Az állami utkaparók 14—16 frt havi díjban részesülnek, tehát nem drágábbak a napszámossal, munkájuk értéke azonban sokkal nagyobb mint a napszámosé, mert a gondozott ut fenntartása a községnek kevesebbé

költséges, mint az elhanyagolté. Több fedanyag, több segédmunkás fogy, ba nem a kellő időben és helyen használtatik.

Végül a mi az utkaparó költségét illeti, bár a fennebbiekből következik, hogy annak alkalmazása takarékosság, azonban annak kimutatása is szükséges, hogy kis községek is bírnak községi utkaparót tartani. Pl. egy 70 házból álló község közmunka-költségvetése, ha a közmunka fele megváltatik a következő:

Bevétel	
20 iga tulajdonos á 2 iga napszám	á 1 frt = 40 frt
50 ház tulajdonos á 4 kézi napszám	á 50 kr = 100 frt
Összesen 140 frt	
Kiadás	
Egy utkaparó dolgozik hetenként 2 napot évi díj	60 frt
Szerszám	— — — 10 frt
Természetben 100 kézi napszám	— — 50 frt
" " 20 iga " " " " " "	— — 20 frt
Összesen 140 frt	

Nem lehetetlen tehát utkaparót tartani kis községekben sem, ha szükségéről meggyőződünk.

Az utkaparó fizetése arányában hetenként 1—6 napot volna köteles dolgozni. Egy nappal 30 frt, 6 nappal 180 frt fizetése lévén. Az utkaparó munkájának ellenőrzésére, mely hetenként volna számbaveendő hektométer jelek volna állíthatók, mint az országuton. E jelek a költségvetés készítése és a kavics elosztása alkalmával is jó szolgálatot tennének.

A milyen a hadi szervezetben az állandó sereg közkonatónak a szerepe, olyan az utszervezetben az utkaparóké.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.
Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

4gy 80—100 holdas birtok vételre kerestetik. Ajánlatok intézendők
Tolnai Ervin
2-3 Gyulafehérvár

Sz. 2380—890. j. j. ig.

Arverési hirdetés.

Az ev. ref. Bethlen-főiskola tulajdonát képező következő bérlemények u. m.

1. Nagyenyeden. a) A „Sisak“ vendéglő évenkénti 535 frt kikiáltási árral, 6 évre;

b) a várkörüli 17. szám alatti bolthelyiség évenkénti 60 frt kikiáltási árral, 3 évre;

c) a Bethlen-utcai 19. sz. alatti házas telek évenkénti 25 frt kikiáltási árral, 3 évre.

2. Henningfalván az 1137. és 1138. h. r. sz. a. 9 hold 454 öl területű rét és 2778/4 és 2778/5. h. r. sz. a. 59 hold 877 öl területű legelő évenkénti 350 frt kikiáltási árral, 6 évre.

3. M-Décsén az ugynevezett „Kétfűzfő“ fogadó helyisége évenkénti 60 frt kikiáltási árral 3 évre, a főiskola jogügyi és jószágigazgatósági irodájában és pedig az 1. a—c) pont alattiak 1891. évi január 14-én, a 2. és 3. alattiak pedig 1891. január 21-én, mindkét esetben d. e. 11 órakor haszonbérbe fognak adani. Megjegyzendő, hogy mindenik bérlemény haszonbéri idejének kezdete 1891. április 24. Megelőzőleg zárt ajánlatok is elfogadtnak. Bánatpénz 10%.
Nagyenyed, 1890. december 23-án.

3-3 A jog- és jószágigazgatóság.

Erdő, bánya és források eladásában közvetít és ajánlatokat kér
Tolnai Ervin
Gyulafehérvár. 4-10
Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden.

Szám 5510/890.
tkvi

Arverési hirdetés.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által a nagyenyedi kisegítő takarékpénztárnak Kosztán Csiku elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 120 frt tőkefelvétel, ennek 1887. évi december 20-ik napjától járó 8% kamatai, 11 frt 95 kr. perbeli, 8 frt 65 kr. végrehajtási már megállapított valamint a jelenlegi 6 frt 50 kr. és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett, tekintettel az 1881. évi 60. t-ez 156 §-a, és C pontjaira Kosztán Csiku és neje Onyiga Paraszkvának a nagyenyedi 553. számú tjkben A 7. r. 1213. és 1214 hrsz. alatti egész házas telekre 197 frt és a 9. rend, 1509/1 és 1510/1 hrsz. a. beltelek fele részéce 117 frt ezennel megállapított kikiáltási árban elrendeltetik.

Az árverés 1891-ik évi február 10-ik napján d. e. 9 órakor alólirt hatóság tkvi irodájában fog megtartatni.

Arverezni szándékozók végrehajtató kivételével tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy ovadék képes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételért az árverés jogerőre váltá után két egyenlő részletben 15 és 30 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 6%-os kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság mint telekkönyvi hatóságnál és Nagyenyed város előjáróságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíró, mint tkönyvi hatóság
Nagyenyed, 1890. október 20. Vinczei, kir. aljbíró.

Hirdetés!

Van szerencsém a helybeli és vidéki n. é. közönségnek becses tudomására hozni miszerint helyt **Tövis utca 16. házszám alatt** levő üzletben, mint a kolozsvári **Sigmond Testvérek-féle**

Liszt bizományi-raktárban mindig kitünő minőségben és legjutányosabb napi árak mellett minden némű lisztek, dercze és korpa nagyban és kicsinyben kaphatók. kiváló tisztelettel

Neumann Gézáne

Tövis utca 16. szám.

3-3

Hirdetés.

Aiólirt becses tudomására hozom a n. é. helybeli és vidéki közönségnek, hogy helyben a főtéren (Vár 15. sz. alatt), a „Nemzeti szállodával szemben

óra és ékszer üzletet nyitottam. — Kész raktárt tartok mindennemű órákból, arany és ezüst ékszerekből.

Elvállalok mindennemű órajavitásokat ugyszintén mindennemű arany és ezüst ékszer tárgyak, nemkülönbön mindenféle látszerési czikkek javítását a legjutányosabb árban.

Nálam vásárolt avagy nálam javított órákért 2 évi jótállást vállalok.

A nagyrabecsült közönség méltó pártfogásába ajánlvá magamat, mit megnyerni teljes erőmből igyekezni fogok.

Nagyenyed, 1891. január hó.

Tetjes tisztelettel:

MARKOVITS LAJOS
órák és ékszerész.

5580/890. tkvi.

Arverési hirdetés.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által a kisdirtosok földhatal intézetének, Bartha Pál és István elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 15 frt hátralék; félévi tőke járadék ennek 1889 évi aug. 7-étől folyó 6% kamata 1% bírság fejében 15 kr, továbbá 4 frt 46 kr hátralék tőke, ennek 1889 évi augusztus 7-től folyó 9% kamata 3 frt 30 kr és 1 frt 20 kr eddigi megállapított valamint jelenlegi 6 frt 50 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szenvedők Bartha Pál és Bartha Istvánnak az Istvánházi 1 sztkjben A 7-10, 12-18 és 19-25 szám alatti ingatlanaira 962 forint megállapított kikiáltási árban elrendelte.

Az árverés 1891. február hó 16-ik napján délelőtti 10 órakor Istvánháza községe házájánál fog megtartatni.

Arverezni szándékozók végrehajtató kivételével tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy ovadék képes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételért az árverés jogerőre váltá után 3 egyenlő részletben 30, 60 és 90 nap alatt minden egyes vételári rész let után az árverés napjától számítandó 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság mint telekkönyvi hatóságnál és Istvánháza község előjáróságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagyenyed, 1890. november 4-én.

Vinczei, kir. aljbíró.